

Περιεχόμενα

Τηλέμαχος	9
Αρήτη	25
Οδυσσέας και Πολύφημος	45
Νέκυια	65
Εύμαιος	81
Πηνελόπη	97
Φήμιος	117
<i>Από το κείμενο στην εικόνα</i>	123
<i>Το ταξίδι του Οδυσσέα</i>	124
<i>Τα πρόσωπα της Οδύσσειας</i>	126

Τηλέμαχος

– Εδώ και λίγες μέρες, όποιον συναντήσω μου επαναλαμβάνει το ίδιο τροπάρι: «Μεγάλωσες, Τηλέμαχε, δεν είσαι πια παιδί. Πρέπει να αντιμετωπίσεις τους μνηστήρες και να τους διώξεις από το παλάτι. Ή να πείσεις τη μητέρα σου να πάρει νέο σύζυγο. Δεν γίνεται να κάθεται έτσι, με τα χέρια σταυρωμένα, ελπίζοντας ότι θα γυρίσει ο πατέρας σου και θα τακτοποιήσει τα πράγματα». Μου το είπε ο Μέντης και μετά ο Μέντορας και ύστερα ο πατέρας σου, όλοι με τα ίδια λόγια σχεδόν.

– Ποιος είναι ο Μέντης;

– Ένας παλιός φίλος του πατέρα μου, ή τουλάχιστον έτσι μου είπε. Εγώ δεν τον είχα δει ποτέ. Ήρθε στο σπίτι μας μία μέρα πριν φύγω. Αυτός μάλιστα μου 'δωσε την ιδέα γι' αυτό το ταξίδι. «Δανείσου ένα πλοίο», μου είπε, «και πήγαινε στον Νέστορα. Ο Νέστορας είναι σοφός και σίγουρα θα ξέρει αν ο Οδυσσέας είναι ζωντανός, κι αν είναι, σε ποιο μέρος του κόσμου βρίσκεται. Αν πάλι έχει πεθάνει, θα ξέρει αν είναι από αρρώστια ή τον σκοτώσανε. Έτσι θα καταλάβεις αν πρέπει να τον περιμένεις ή να πάρεις πρωτοβουλία και να βάλεις τάξη στο σπιτικό σου. Δεν είσαι πια παιδί».

– Και το πλοίο ποιος σου το 'δωσε;

– Ένας άλλος φίλος του πατέρα μου, ο Νοήμονας. Οι μνηστήρες δεν με άφηναν να φύγω, αλλά εγώ ακολούθησα τη συμβουλή του Μέντη και κάλεσα όλο τον λαό της Ιθάκης να μαζευτεί στην πλατεία όπου εξήγησα τι συμβαίνει στο παλάτι.

– Κι οι μνηστήρες πώς αντέδρασαν;

– Ο Αντίνοος, ο αρχηγός τους, με αντιμέτωπισε σαν ένα αυθάδικο μικρό αγόρι. Μετά έριξε το φταίξιμο στη μάνα μου, που δεν παίρνει μια απόφαση. «Ο Οδυσσέας πέθανε», μου είπε. «Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία. Η Πηνελόπη πρέπει να ξαναπαντρευτεί, γιατί μόνο έτσι θα αποκτήσει η Ιθάκη νέο βασιλιά. Τόσοι εδώ τη ζητάμε για γυναίκα μας και ερχόμαστε κάθε μέρα στο παλάτι για να μας γνωρίσει καλύτερα. Εκείνη, όμως, όλο το αναβάλλει. Βρίσκει διάφορες δικαιολογίες προκειμένου να μη διαλέξει».

– Όστε έτσι σου είπε;

– Ναι, λες και μας κάνουν κοινωνική επίσκεψη. Στην πραγματικότητα, το μόνο που τους νοιάζει είναι να τρώνε, να πίνουν και να κατασπαταλάνε το βίος μας. Είναι κλέφτες και απατεώνες. Στο μεταξύ έμαθα και κάτι που δεν ήξερα. Η Πηνελόπη τούς κοροϊδεύει χρόνια τώρα κάνοντας ένα κόλπο. Είχε ζητήσει από τους μνηστήρες να κάνουν υπομονή και να περιμένουν ώσπου να τελειώσει ένα υφαντό, που είχε μεγάλη σημασία γι' αυτήν. Και πράγματι, όλη μέρα το ύφαινε με φροντίδα περισσή, αλλά τη νύχτα σηκωνόταν και ξήλωνε όσο είχε υφάνει τη μέρα. Έτσι αυτό δεν τελειωνε ποτέ κι εκείνοι σιγοψήνονταν.

– Ξύπνια η μάνα σου! Και τι έγινε τελικά;

– Μια δούλα την πρόδωσε κι ένα βράδυ έμπασε κρυφά τον Αντίνοο στο παλάτι. Την ώρα που εκείνη ξήλωνε το ύφασμα, ο Αντίνοος όρμησε και την έπιασε στα πιάσα. Έτσι,

αναγκάστηκε να σταματήσει. Όμως η ιδέα να συγκαλέσω τον λαό ήταν έξυπνη. Ο κόσμος τώρα γνωρίζει ποια είναι η κατάσταση και οι μνηστήρες κατάλαβαν ότι πρέπει να είναι πολύ προσεκτικοί. Γι' αυτό δεν τόλμησαν να με εμποδίσουν να φύγω, και να με τώρα εδώ, στη Σπάρτη.

– Στο σπίτι της Ελένης, της κόρης του Δία. Για φαντάσου, Τηλέμαχε! Σε λίγο θα συναντήσουμε τη γυναίκα που για χάρη της έγινε ο Τρωικός Πόλεμος! Λένε ότι είναι όμορφη σαν θεά.

Μιλάω με τον Πεισίστρατο, τον πιο μικρό γιο του Νέστορα, που είναι στην ηλικία μου. Βρισκόμαστε στη Σπάρτη, στο

παλάτι του Μενέλαου και της Ελένης. Φτάσαμε πριν από λίγο με την άμαξα, έπειτα από μία ολόκληρη μέρα ταξίδι. Ο Νέστορας μ' έστειλε εδώ. Μου παραχώρησε μία άμαξα και άλογα, και ζήτησε από τον Πεισίστρατο να με συντροφεύσει. Ίσως ο Μενέλαος τελικά μου δώσει τις απαντήσεις που δεν μπόρεσε να μου δώσει ο Νέστορας. Ταξίδευε χρόνια στη θάλασσα, συνάντησε πολλούς ανθρώπους, σίγουρα κάτι θα 'χει ακούσει και για τον πατέρα μου. Θα τον συναντήσουμε σε λίγο. Θα διώξουμε πρώτα την κούραση του ταξιδιού με ένα ζεστό αναζωογονητικό μπάνιο και μετά θα δειπνήσουμε μαζί με τον οικοδεσπότη και την οικοδέσποινα.

Στο μεταξύ, συνεχίζω να συζητώ με τον Πεισίστρατο. Τον γνωρίζω μόνο δύο μέρες, αλλά νιώθω ότι μεταξύ μας γεννήθηκε μια πραγματική φιλία. Συνεννοούμαστε και συμφωνούμε σε πολλά πράγματα. Τον συμπάθησα από την πρώτη στιγμή που τον είδα. Μόλις αποβιβάστήκαμε στην ακτή της Πύλου μαζί με τον Μέντορα, τον φίλο του πατέρα μου που θέλησε να με συνοδεύσει, μας πλησίασε μια παρέα ανθρώπων, που μας χαιρέτησαν και μας κάλεσαν να φάμε. «Σήμερα είναι η μεγάλη γιορτή του Ποσειδώνα, του θεού της θάλασσας», μας εξήγησαν. «Το κρέας των ζώων που θυσιάσαμε προς τιμήν του θεού είναι έτοιμο και υπάρχει άφθονο για όλους».

Εμείς φυσικά δεχτήκαμε. Καθίσαμε στην αμμουδιά και περιμέναμε. Ο πιο νέος της παρέας μάς πλησίασε χαμογελώντας, μας έδωσε ένα κύπελλο κρασί γεμάτο μέχρι πάνω και ζήτησε από μας, τους φιλοξενούμενους, να ξεκινήσουμε το γεύμα με την τελετουργική προσευχή στους θεούς. Έτσι, πρώτος ο Μέντορας και μετά εγώ υψώσαμε το κύπελλο, χύσαμε στο χώμα λίγες σταγόνες κρασί και ήπιαμε ευχόμενοι καλή τύχη και ευημερία στους κατοίκους της Πύλου.

Έτσι γνωρίστηκα με τον Πεισίστρατο. Όταν το σκέφτομαι, βλέπω ότι η φιλία μας είναι παράξενη, έχουμε ζήσει πολύ διαφορετικές εμπειρίες. Εκείνος μεγάλωσε σε μια μεγάλη, ενωμένη και αγαπημένη οικογένεια. Στο σπίτι του όλοι κάνουν ό,τι πει ο Νέστορας, που είναι πραγματικός πατριάρχης. Εγώ, από την άλλη, μεγάλωσα σαν να μην έχω πατέρα – ούτε που τον θυμάμαι τον Οδυσσέα γιατί γεννήθηκα λίγο πριν φύγει για τον πόλεμο στην Τροία. Έτσι βρέθηκα ανάμεσα σε γυναίκες μόνο: τη μητέρα μου, την παραμάνα μου την Ευρύκλεια και τις υπηρέτριες. Τον παππού μου τον Λαέρτη δεν τον βλέπω σχεδόν ποτέ, γιατί ζει απομονωμένος στην εξοχή. Οι άντρες

που γνωρίζω καλά είναι οι μνηστήρες, αυτοί οι νταήδες που κάνουν τη μάνα μου να υποφέρει και τώρα συμπεριφέρονται άσχημα και σ' εμένα. Βέβαια, αν γυρίσει ο πατέρας μου, όλα θα είναι διαφορετικά. Παρακαλώ τους θεούς να έχει κάποια καλή είδηση να μου πει ο Μενέλαος.

Έρχεται ένας υπηρέτης και μας καλεί. Είναι ώρα να πηγαίνουμε. Βγαίνουμε από το δωμάτιο των ξένων και περπατάμε στον διάδρομο του παλατιού. Ο Νέστορας βέβαια μου είχε πει ότι τα ανάκτορα της Σπάρτης είναι τα ωραιότερα και πλουσιότερα σ' όλη την Πελοπόννησο, αλλά αυτό που βλέπουμε ξεπερνάει κάθε φαντασία. Το πάτωμα είναι από πέτρα δουλεμένη αριστοτεχνικά, ενώ τους τοίχους στολίζουν τοιχογραφίες με ολοζώντανα χρώματα: σκηνές κυνηγιού, καράβια, πομπές, εξωτικά ζώα, λουλούδια. Μπαίνουμε στην αίθουσα του θρόνου, το «μέγαρο». Κι εδώ, όπως και στην Ιθάκη, στη μέση βρίσκεται η εστία και γύρω γύρω τέσσερις κολόνες που στηρίζουν τη στέγη. Μα αυτή η αίθουσα είναι πιο μεγάλη και απείρως πιο πλούσια, οι τοιχογραφίες φτάνουν ως την οροφή. Στον τοίχο μπροστά από τον θρόνο είναι ζωγραφισμένη μια σκηνή που αμέσως τραβάει την προσοχή: ένας ραψωδός, καθισμένος σε φιλντισένιο κάθισμα, κρατάει τη λύρα του και παίζει διασκεδάζοντας ένα μικρό πλήθος. Παντού στους τοίχους κρέμονται μπρούτζινα όπλα, δόρατα, σπαθιά, ασπίδες με χρυσά και ασημένια καρφιά.

Και ο Πεισίστρατος εντυπωσιάζεται.

– Είμαστε στη Γη ή βρεθήκαμε στον ουρανό, στο παλάτι του Δία; μου ψιθυρίζει.

Κάποιος σκάει στα γέλια. Ο Μενέλαος άκουσε τα λόγια μας, αν και μιλούσαμε πολύ σιγανά. Σηκώνεται από τον θρόνο,

μας πλησιάζει, μας αγκαλιάζει και μας βάζει να καθίσουμε δίπλα του.

– Όχι, πιστέψτε με, δεν είστε στον Όλυμπο. Το σπίτι μου πράγματι είναι πλούσιο. Αλλά αν ξέρατε πόσο κοπίασα, πόσο υπέφερα, για να μαζέψω όλους αυτούς τους θησαυρούς, δεν θα με ζηλεύατε καθόλου. Αλήθεια σας λέω, θα έδινα τη μισή μου περιουσία για να είχα πάλι κοντά μου τους φίλους μου που χάθηκαν εκεί κάτω, σ' αυτόν τον καταραμένο πόλεμο. Δεν ήταν εύκολη υπόθεση, καθόλου εύκολη. Δέκα χρόνια μακριά από την πατρίδα, και κάθε μέρα να μετράς νεκρούς. Κι ύστερα, μετά τη νίκη, άλλα επτά χρόνια βάσανα. Σκεφτείτε, για επτά ολόκληρα χρόνια γύριζα στη θάλασσα χωρίς να μπορώ να βρω τον δρόμο για το σπίτι. Μου κόστισαν ακριβά αυτά τα λάφυρα από την Τροία... Όμως, φτάνουν οι στενάχωρες κουβέντες. Μιλήστε μου για σας. Εσένα σε γνωρίζω, Πεισίστρατε. Σ' έχω δει μια δυο φορές στο σπίτι του πατέρα σου στην Πύλο. Ο άλλος, όμως, μου είναι άγνωστος. Όχι, όχι, ψέματα. Είχα πάει στην Ιθάκη, πριν από είκοσι σχεδόν χρόνια, να ζητήσω από τον πατέρα σου να έρθει μαζί μας. Ήσουν πολύ μικρός τότε, θήλαζες στην αγκαλιά της Πηνελόπης.

– Ναι, κι εκείνη σε θυμάται.

– Δεν θα με πολυσυμπαθεί, φαντάζομαι, αφού της πήρα μακριά τον άντρα, Τηλέμαχε! Αν και δεν μου είπες το όνομά σου, θα καταλάβαινα αμέσως ποιος είσαι. Η ομοιότητα με τον πατέρα σου είναι εντυπωσιακή. Είσαι εντελώς ίδιος μ' εκείνον όπως ήταν είκοσι χρονών. Ο Οδυσσέας υπήρξε ο πιο αγαπημένος μου φίλος. Αν κατηγορώ τον εαυτό μου για κάτι, είναι ότι τον στέρησα από την οικογένειά του και τον έκανα να υποφέρει τόσο.